

Altтарin edessä

Kirj. Herman Bang.

Siinä hän on!

Kaulat kurrottuvat. Kiikarit kohovat tähytysasentoon. Sulhanen astelee saattomiehensä kanssa läpi kirkon, molemmilla puolilla aitana uteliaita päitä. Hän on pitkä, tumma, kenties vähän liian solakka; hänen valkoinen paitansa on sileä, ilman poimuja, hänen matalakoppaisessa hatussaan on sininen vuori. Tarkasti katsoessa luulisi hänen silmänsä aluksi maalatuiksi — mutta kenties niissä on vain siniset renkaat. Katsojain hiljainen kuiske seuraa häntä; hänen entisyytensä se siinä humisee ympärillä.

"Kuinka vanha hän on?" — "Kolmekymmentä vuotta... hän on ollut aikoinaan kaunis mies, mutta nyt ei hänestä enää ole paljon jäljellä". — "Eipä totisestiäkään, hänhän on aivan kaljupää." — "Niin, eikö se ole ihmeekään..."

"Missähän se on?" — "Kuka se?" — "Se Augusta, minä tunsin hänet hyvästi, raukan, hän kävi ompelemassa valtioneuvoksettarelle." — "Ja herra Boeck siis oli...?" — "Sitten joutui tyttö "Hoitolan"...

Herranen aika, sellaistaahan saa aina lukea 'Adressseivien'istä... Fanny Jansen, joka lauloi Tiwolissa — me asuimme siihen aikaan yhdessä tuolla Nahkurikadun varrella. Muistattehan, kamarineuvoksen perhe asui meidän yläpuolellamme, ja me muutimme pois siitä syystä, kun ne aina jättivät likaveden pesuallatseen. Siitä on nyt neljätoista vuotta. Kuinka nopeasti se aika kuluu!"

"Tosin he olivat jo kihloissa keskenään; kuulin sen Augustalta itseltään. Mutta sitten hän katkaisi suhteet, koska... uh, ei, minä en voi sitä kertoa... hra Boeck oli inhoittava! — "Inhoittava?" — "Niin, kerran portaisa, ja silloin Augusta teki kaikesta lopun..."

Sulhanen saapuu kuoriin. Päät laskeutuvat taas paikoilleen, istutaan penkkeihin, päästään vähitellen rauhaan. Penkit ovat täpötyynnä, ensimmäiseen naisväkeä, perheen vanhoja tuttavuuksia, nuoria tyttöjä, joista on hauskaa katsella hämmenöitä, kielikelloja, jotka ovat tulleet tappamaan sinne hetkeksi aikaa; joutilaita katuperhosia, jotka pitävät kirkkoa jonkunlaisena teatterina; ompelijattaria, jotka tutkivat pukumoteja; palvelustyttöjä, joiden tekee mieli saada ihailla tai kadehtia. Ja kaikki ne tuovat tulleensa kadun tomua, katuojen lokaa, arkielämän löpötystä.

Sekava kuiske, hiljainen humina kirkossa vaikuttaa uneentuuttavasti. Aamupäivällä oli samassa paikassa hautajaiset. Kynttiläkruunut olivat verhotut suruharson, kuorin edessä seisoi kiratu, kukilla peitettynä. Muuten oli kaikki entisellään. Alhaalla kirkossa kuiskeen sorinaa, ryhmä miehiä, jotka juttelevat liikeasioistaan, kertoilevat juttuja, panettelevat.

Tulee taas liikettä väkijoukkoon. Se oli sinisiin puettu nainen. Tavattoman lihava, suuret pyöreät kasvot, lennimikkejä hiuksissa. Sitten seuraa muita pienen välimatkan päässä, herroja, hermostunut nytkähtely polvinivelissä, ja naisia, jotka astuvat rohkeasti, kaulat neliskulmaisesti paljaina, laahustimet pitkällä viistamassa ja ruusukimppuja kädessä. Katsojain ihastuksen humina nostaa punaa poskille, katsahdetaan sivulle, nyökkäytetään päätä jollekin tuttavalle.

Tuossa on sulhasen veli, maalari. Hän on saanut tukkaansa kiemuroille, hänen valkoinen kaulahuivinsa on silkkiä ja tavattoman suuri. Kuitenkaan hän ei jaksakaan kannattaa korkean hattunsa, jota hän pitää vasemmassa kädessään.

Vihdoin tulee valtioneuvoksetar; vanhanpuoleinen nainen, pitkä, ryhdikäs, puettu teräsharmaaseen silkkihameeseen, jossa on leveä laahus.

Taas sorinaa. —

"Valtioneuvos seisoi jo perikadon portaalla... rahapulassa, muistattehan, silloin rouva uhrautui." — "Uhrautui?" — "Niin, siihen aikaan hän oli vielä nuori vaimo ja harvinaisen kaunis..." — "Oo, se ei ole mahdollista!" — "Vai niin. No, kun te kerran tiedätte sen paremmin." — "Ei, mutta sehän on kauheata." — "No, siinä te olette oikeassa, mutta totta se vain on. Silloin hän matkusti päätähäköön Lontooseen ja sitten pelasti konsuli G. miehen pulasta — niin, ja eräs perheen tuttavista laitto semmoisen hauskan laulun siitä matkasta." — "Entäs valtioneuvos?" — "Ah, hyvä neiti Lisberg, valtioneuvos... Semmoisia ne miehet ovat."

Väki käy kärsimättömäksi. Kaasuliikkeitä levittävät sekavaa kajastusta yli kaikkien häikäisevien värien, valkeiden nylpösten ja puolipaljaiden käsisarsien.

"Morsian tulee!" Kolme kolkutusta ovelle, urut herahattavat soimaan. Alhaalla kirkossa huumaava tungos, ylhäällä kuorisessa ahdistava jännitys: "Mitenkähän hän kantaa laahustinta?"

Hän on keskikokoinen, vaaleanvärinen, hiukset tuhkanharmaat. Piirteet pehmeät. Iho untuvallista kuin hieno hedelmä, sirosti muodostetuilla huulilla surumielinen hymy. Vartalon ympärillä aaltoilee valkea atlaspuku kuin välkkyvä joen pinta. Kamarieherra, hänen isänsä, seisoo suorana. Maalilla on koetettu peittää kasvojen rypyjä, mustat viikset kiiltävät.

"Kaunis!" — "Ihana!"

Kohinan tavoin on väkijoukon kuiske seurannut hänen kulkuansa. Nyt hän on jo saapunut kuoriin ja urkujen psuhu voittaa kuiskevien äänet.

"Kamarieherran asiat ovat huonolla kannalla." — "Niin, luonnollisesti. Kuinkapa muuten niin ylimyksellinen perhe tahtois semmoista messalliansa."

"Kerrotaan morsiamen olleen kihloissa serkkunsa kanssa." — "Niin, Herra varjelkoon, kyllä se on ihan totta. He olivat jo lapsuudesta toisilleen kihlatut." — "Mutta näyttihän morsian kuitenkin hyvin iloiselta."

Urut vaikenavat. Kamarieherra tarjoaa tyttärelleen käsiartensa. Ja vie hänet alttarin juurelle. Sulhanen astuu reippaasti ylös. Pappi kääntyy heidän puoleensa. Kristuksen kuvan ääressä, jonka varjo täyttää komeeron, seisoo sulhanen huolimattomasti, hiukan kumartuneena. Morsian jätös suorana pappiin. Laahustin, jota hunnun harso peittää, valu alas pitkien portaiden mattoa, niinkuin vaahdotäinen, kiemurteleva kosken harja.

Pappi puhuu haille.

Hän muistuttaa heille avioliiton vakavuudesta; hän nimittää sitä kahden sielun yhteiseksi pyrkimykseksi Jumalan luo. Mutta sitten hän jättää verratien pian asian uskonnollisen puolen — valtioneuvos ei ole kovin uskonnollinen, ja kamarieherra ei nähdä koskaan "huoneessa Herran" —; lempeällä, mairittelevalla äänellä hän kehittää hellämielisen kuvan Agnesin lapsuudesta. Hän puhuu kamarieherran varjosta ja äidinsilmästä, jonka lemmeikäs katse voittaa kuoleman.

Agnes näkee äitinsä hennon vartalon lepäävän suorana kuolinvuoteella. Viereisestä huoneesta kuuluu kamarieherran askelaita ja kun hän lähestyy ovea, vetäytyä kuoleva koukkuun. — Ja Agnes aavistaa ensi kerran, että jotakin kauhistavaa on tapahtunut näiden kahden ihmisen välillä, tuon, joka levottomana kävelee tuolla ja tämän, joka tahtoo saada kuolla, näkemättä omaa miestään. —

"Ja muiston tästä kaikesta rakkautesta te viette mukana uuteen kotiinne". Agnes värähtää, ikäänkuin jääkylmä koura olisi häntä koskettanut.

"Ja te, rakas sulho, kiittäkää onneanne! Te vihkiydte miehutenne

kevätaikana jaloön tehtävään, uskolviereissäne seisoo, omaksi aviomieliseksi tueksi uskolliselle vaimollenne. heksenne?"

Teidänkin sydämissänne soivat kai "Olen" — tähän asti on hänestä tällä hetkellä heleästi muisto kunnioitettavasta isästänne, joka kaikissa suhteissa saattaa olla seurattava esimerkki. Valtioneuvoksetar nostaa nenäniilan silmilleen — hänestä tuntuu kuin olisi äkillinen huumaus vallannut hänet. Sitten hän ajattelee valpaita kiikareita, ja nostaa päänsä entistä ylpeämpänä. Mutta hän ei kuule enää papin sanoja: hänen silmiinsä kuvastuu korkea, synkkä tammiminen kamari Cityssä, korkea kirjoituspöytä ikkunoiden välissä, ja pöydän ääressä istuu pieni, tummanliikainen mies, joka nousee seisalleen hänen sisäänastuessaan ja hymyilee —

Altтарin edessä seisovan sulhasen läpi käy kuin sähköisku. — "Amen." Pappi ottaa käskikirjan. Syntyy liikettä saattoväessä. Herroille antaa käskikirja ensimmäisen merkin ruualle menosta, naisille viittauksen järjestäytyä poislähtemään. He kohentavat tukkaansa, oikaisevat poimoon hameensa. Takana, kolmannella rivillä, istuu muuan vanha tati ja itkee. Hänen nyyhkytyksensä kuuluu sillä aikaa kun pappi lukee.

"Nyt kysyn minä teiltä, Adolf Julius Boeck: Oletteko neuvotellut taivaan Jumalan kanssa, että tahdotte ottaa tämän sivein nuoren neidon, joka nyt viereissäne seisoo, omaksi aviopuolisoksenne?"

"Olen". — "Taivaan Jumalan kanssa" — hän muistelee, milloin hänen äitinsä oli ensi kerran puhunut hänelle tästä naimiskaupasta. Se oli yöllä, tanssipaikan jälkeen, ja hän muisti, kuinka pehmeästi Agnes oli levännyt hänen käsivarrellaan tanssissa. Silloin hän oli luvannut äidilleen tehdä kaiken voitavansa. Ja nyt häneltä kysyttiin oliko hän neuvotellut taivaan Jumalan kanssa.

"Lupaatteko tästä lähtien elää hänen kanssaan sekä myötä- että vastoin käymisessä, niinkuin kunnan miehen tulee elää aviopuolisonsa kanssa?"

"Lupaan" — hän voi toin tuskin olla hymyilemättä, "niinkuin kunnan miehen tulee elää aviopuolisonsa kanssa" — hän oli vähällä kääntäytäkseen katsomaan ystävänsä, Fredrik Brasenia, joka istuu hänen takanaan ja opettelee häävirtua ulkoa. Brasen on vastikään mennyt naimisiin. Silloin oli hän tavannut hänet kerran aamupäivällä kadulla ja kertonut hänelle, että heillä nuorilla miehillä oli aikomus viettää ilta ampumaradalla. "Tulen mukaan", sanoi Brasen. — "Sinähän olet nainut mies!" — "Eihän pappi ole kieltänyt minua elämästä kunnan miehen tavoin." Eikä hän voinut nyt olla ajattelematta tuota sukkeluutta kun hänen piti olla vakava.

"Tiedättekö olevanne vapaa, etette ole antanut ainoallekaan elossaolevalle naiselle avioliittoa, joka voisi olla tälle liitolle esteenä?"

"Tiedän." — "Niin, kyllä hän voi vastata myöntäen — olihan entinen ollut vain leikkiä. Tulehan semmoista sanoneeksi hätätilassa. Tekevähän kaikki niin, ja olihan hän sitten pitänyt hyvää huolta sekä äidistä että lapsesta — ja kun lapsi kuoli, oli hän käskönyt haudankaivajan istuttua ruusupensaan haudalle — hänellä ei ollut mitään aihetta syyttää itseänsä.

Papin yksitoikkoinen ääni ja nuotut sanat tehoavat kuulijoihin. He hörisevät korviaan kuullakseen nuohiljaiset myötävät vastaukset. Joku tunteellisesti ihminen on vähällä paakautua.

"Samaten kysymme teiltä, Agnes Mathilda Lövenfeld". Kamarieherra seisoo suorana alttarin juurella, ja kuulemaan nimensä mainittavan hän ojentautuu vielä suuremmaksi. — Oletteko neuvotellut taivaan Jumalan kanssa, että tahdotte ottaa tämän kunniallisen nuoren miehen, joka nyt

viereissäne seisoo, omaksi aviomieliseksi tueksi uskolliselle vaimollenne. heksenne?"

"Olen" — tähän asti on hänestä tällä hetkellä heleästi muisto kunnioitettavasta isästänne, joka kaikissa suhteissa saattaa olla seurattava esimerkki. Valtioneuvoksetar nostaa nenäniilan silmilleen — hänestä tuntuu kuin olisi äkillinen huumaus vallannut hänet. Sitten hän ajattelee valpaita kiikareita, ja nostaa päänsä entistä ylpeämpänä. Mutta hän ei kuule enää papin sanoja: hänen silmiinsä kuvastuu korkea, synkkä tammiminen kamari Cityssä, korkea kirjoituspöytä ikkunoiden välissä, ja pöydän ääressä istuu pieni, tummanliikainen mies, joka nousee seisalleen hänen sisäänastuessaan ja hymyilee —

Agnes suostuu pelastamaan häntä menemällä naimisiin rikkaan Bockin kanssa... ja hän, Agnes, tietää sen kyllä, ettei yksikään Lövenfeld voi elää kunniallittomana...

"Tiedättekö itsenne vapaaksi, etette ole antanut yhdellekään elossaolevalle miehenkilölle lupautta, joka voisi olla tälle liitolle esteenä?"

Hän ei enää kuule mitään. Hän tietää olevansa myyty, mutta hän tahtoo oppia rakastamaan miestänsä, sillä eihän hän ole rakastanut ketään muuta — se kesä, joka oli onnellisin hänen elämässään, se on pelkkää unennäköä...

"Antakaa siis kätenne toinen toisillenne".

Agnes ojentaa konemaisesti käteensä Adolfin kohti. Adolf tarttuu siihen, suonet hänen sormenpäissään takovat. Agnes katsahtaa häneen... näkee jotakin hänen silmissään, jota... punastuu ja katsahtaa ylös Kristukseen. Hän huomaa miehensä katseen hakevan häntä. Hänestä tuntuu kuin tukahtuisi huuto hänen kurkkuunsa...

"Mitä kaikkivaltias Jumala on yhdistänyt, sitä ei kenenkään pidä erottamaan".

Ei kenenkään erottamaan... mutta onhan avioero, ajattelee Agnes.

Pappi lukee Herran sanat, vanhan testamentin kertomuksen naisen luomisesta. "Minä saatan sinulle paljon tuskaa, sinun pitää synnyttämään lapsia kivulla, ja sinun tahtos pitää miehes ala annettu olemaan".

Agnes on kuin pyörreissä... Hän kuuntelee sanoja kuin kaukaisia ukkosta. Hänen miehensä ei irroita katsettaan hänestä. Jumalan alttarin ääressä hän alkaa nauttia vaimostaan, tuon Jumalan, joka on sanonut: Mutta jos sinun silmäs pahentaa sinut niin puhkaise se ulos ja heitä pois tyköäs, sillä parempi on sinulle, että yksi jäseniäsi hukutetaan kuin että koko ruumiisi heitetäisiin helvettiin.

Agnes ei tiennyt, miten hän oli tullut takaisin paikalleen, Adolf oli ottanut häntä käsivarresta ja taluttanut häntä. Virsi oli loppunut. Naiset hymyilevät, herrat tarjoavat käsiartensa, lausuvat kohteliaisuuksia avonaisen kaulan johdosta. Väkeä kerääntyy morsiamen ympäri, hänen kättänsä puristetään, häntä suudellaan.

Sitten lähdetään ulos kirkosta.

Pää päin viereissä: sadottain kyneleisiä silmiä, kateellisia katseita, tarkasti tutkivia kasvoja, koko kirkko on muuttunut yhdeksi valppaaksi silmäksi. Silkkipuvut kahisevat. Ihailun sorinaa, hymyilyä.

He saapuvat ovelle. Sulhanen kuiskaa morsiamelleen, kumartuu hänen puoleensa, suutelee häntä. Hän huomaa, että Adolfin huulet ovat hyvin kuumat.

Sitten ajavat vaunut esiin. Adolf kietoo käsiartensa hänen ympärilleen auttaakseen häntä vauuniin... Agnes tuntee, miten se vavahtelee... hän järjestää hameensa laahustimen, ojentautuu taaksepäin... katsahtamatta koko aikansa miehensä. Kirkonvartija sulkee oven salaperäisen näköisensä.